

TÜRKİYE'DE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ SOCIAL SECURITY SYSTEM IN TURKEY

ÖMER AVCI ¹

ÖZET

Sosyal güvenlik, ilk insandan günümüze evrensel bir ihtiyaçtır. İnsanlar hayatlarının belirli bir süresinde bu ihtiyaçlara muhtaç olabilmektedir. Sosyal güvenlik bu temel ihtiyaçların karşılanması açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışma temelinde geçmişten günümüze Türkiye'de sosyal güvenlik sisteminin analizi ile birlikte ortaya çıkan sorunlara yönelik öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kavramlar: Sosyal Güvenlik, Türkiye, Sosyal Güvenlik Kurumu

SUMMARY

Social security is a universal need from the first to the present. People may be in need of these needs in a certain period of their lives. Social security has a great importance in terms of meeting these basic needs. This study based on the past to the present social security system in Turkey aims to provide suggestions for issues that arise with the analysis.

Key Concepts: Social Security, Turkey, the Social Security Administration

GİRİŞ

¹ Arş Gör., Sosyal Hizmet Bölümü, Aydın Üniversitesi, omeravci078@gmail.com

Sosyal politikanın önemli bir aracı olan sosyal güvenlik toplumsal risklere karşı bireyleri koruma amacı gütmektedir (Yaşar, 2011).

İnsanda mevcut olan geleceğinden emin olma ihtiyacı, bütün toplum için geçerlidir. Bu geçerlilik de bizi, sosyal güvenlik kavramına götürür (Koç,2006).

Sosyal Güvenliğin temelleri Osmanlı Devleti zamanına dayanmaktadır. O dönem 3 farklı sosyal güvenlik uygulaması bulunmaktadır. Bunlar; Aile içi yardımlaşma, Ahilik, Lonca gibi meslek teşkilatları ve vakıflar uygulamasıdır. 1936 yılında oluşturulan 3008 sayılı iş kanunu ile işçiler belirli haklara sahip olmuşlardır. 1945'te işçi sigortaları kurumunun kuruluşuyla birlikte 1961 Anayasası ile sosyal hakların oluşturulması ve daha sonrasında 1982 Anayasasında sosyal güvenlik hakları yer almıştır. Oluşum açısından sosyal güvenlik sistemi 2006 yılına kadar 3 ayrı koldan işlev sağlamaktadır. Bunlar; Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'dur. 2006 yılına kadar 3 ayrı kurum ve işleyişin olması sosyal güvenlik sisteminde karışıklıklara ve işlevsizliklere neden olmuştur. 2006 yılında bu karışıklığı ortadan kaldırmak ve daha çok kişiye daha etkili sosyal güvenlik sağlayabilmek amacıyla reform uygulamaları başlatılmıştır. İlk olarak 3'lü yapı 5502 sayılı kanun ile tek çatı altına toplanmış ve 5510 sayılı kanunun 1. Maddesinde belirtildiği gibi: **sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak; bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılanma yöntemlerini belirlemek; sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usûl ve esasları düzenleme** parolasıyla bir dizi reform gerçekleştirilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kavramı

Sosyal güvenlik insan varolduğundan beri varlığını ortaya koymuştur. Sosyal güvenlik anlayışı ve sistemlerindeki gelişmeler başta işçi sınıfı olmak üzere toplumun tamamına çalışma yaşamında ve sosyal yaşamda karşılaşılabilecekleri sosyal risklere karşı güvence vermeyi amaçlamış ve sürekli bir gelişim içinde olmuştur (Yenihan, 2017).

Temelde insan ihtiyaçlarını karşılama ve insanı koruma amacıyla ortaya çıkmıştır. Kavram olarak ise ABD 'de 1935 yılında ortaya konulan Sosyal Güvenlik Kanununda ilk kez kullanılmıştır. Sosyal güvenlik kavramı zorunlu olarak karşılanması gereken temel insan ihtiyaçlarından biri olan güvenlik ihtiyacı insanın tehlikelerden ve zararlardan korunma durumu olarak tanımlanabilir (Tokol ve Alper, 2015). Bir başka tanıma göre sosyal güvenlik, "bir ülke halkının bugününü ve yarınını koruma altına almayı amaçlayan ve birbiri arasında sıkı bağlar kurulmuş olan kurumlar bütünüdür" (Akt. Koç, 2006). Ayrıca sosyal güvenlik kavramı toplumda oluşmuş ya da oluşabilecek her türlü aksaklıklara çözüm bulma ve bu aksaklıkları ortadan kaldırmak için oluşturulmuş bir sistem olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle sosyal güvenlik kavramı insanları yaşamda karşılaştıkları her türlü riske karşı koruma mekanizması sağlayan bir güvence olarak düşünülebilir (Acar ve Kitapçı, 2008).

Tüm tanımların ortak noktası sosyal güvenliği "sosyal risk" kavramına ve bir mesleki faaliyette bulunma koşuluna bağlayarak, sosyal güvenliği daha çok çalışanların gelir güvencesi olarak değerlendirmesidir (Gökçeoğlu, 2015)

Sosyal Güvenlik Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Türk sosyal güvenlik sisteminin tarihi Osmanlı dönemine dayanmaktadır. Osmanlıda sosyal güvenlik kapsayıcı, nitelikli ve zengin uygulamaların olduğu bir sistemdir. Bu dönemde sosyal güvenlik; aile içi yardımlaşma, ahilik ve lonca faaliyetlerinin bulunması ve diğer sosyal yardımlar şeklinde ortaya çıkmaktadır (Akt. Gümüş, 2010).

Aile içi yardımlaşma diğer aile bireylerini her türlü sorun ve risklere karşı korumakta ve hayatını ideal bir düzeyde devam ettirmesini sağlamaktadır. O

dönem tarım toplumlarında sadece aile bireyleri değil aynı zamanda komşu, yakın, eş-dost gibi tanımlanabilecek toplumun diğer bireyelerine de bu yardımlar sağlanmakta ve oluşmuş ya da oluşabilecek her türlü olumsuzluğa karşı önlem alınmaya çalışılmıştır.

Ayrıca lonca ve ahilik gibi meslek odaları ve teşkilatlar mensubu oldukları bireyelerin bu tür sorun ve risklere karşı korunması amacıyla çeşitli uygulamalar oluşturmuşlardır. Bu uygulamanın temelinde loncalar tarafından oluşturulan teavün sandıkları yer almaktadır (Tokol ve Alper, 2006). Diğer sosyal yardımlar ise vakıflar tarafından yapılan uygulamalardır.

Cumhuriyet döneminde ise ilk uygulamalar Zonguldak ve Ereğli kömür havzalarında çalışan işçiler için çıkarılmış olan 114 Sayılı Kanun ve 1921 yılında çıkarılan 151 Sayılı kanunlardır.

Cumhuriyet döneminde işçiler için sosyal sigortalar kurumunun kurulması için çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 1936 yılında kabul edilen 3008 sayılı İş Kanunu kapsamında sosyal sigortalar kurumunun kurulması ile ilgili usul ve esaslara yer verilmiştir (Tokol ve Alper, 2006).

3008 sayılı kanunun kabul edilmesinden sonra işçi sigortaları kurumu'nun kuruluşu ancak 1945 yılında gerçekleşmiştir. 1949 yılında Emekli Sandığı kurulmuştur. 2. Dünya Savaşı sonrasında Beverigde Raporuyla birlikte sosyal güvenlikte yeni gelişmeler yaşanması ve Türkiye'nin Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ile ilişkileri de sosyal güvenlik sisteminin kurumsallaşmasını sağlayan dış faktörler olarak belirtilebilir (Akt. Gökbayrak, 2010). Bu sistemin kurumsallaşmasını sağlayan diğer etmenlerden biri de 1989 yılında taraf olunan Avrupa Sosyal Şartı'dır.

1961 Anayasası ile sosyal hakların yasallaşmıştır. Bu kapsamda 1961 yılında Ordu Yardımlaşma Kurumu, 1963 yılında Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Farklı tarihlerde oluşturulan sigorta kurumları ise 1965 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) bünyesinde birleştirilerek bir bütünlük oluşturulmuştur. Serbest çalışan bireyeler için 1972 yılında Bağ-Kur kurulmuştur.

Bu gelişme sonrasında Türkiye’de sosyal güvenlik hizmetleri Ssk, Bağ-Kur ve Emekli Sandığı etrafında kurumsallaşmıştır.

Bu sistemi oluşturan diğer bir ayak olan primsiz hizmetler ise 1976 yılında 2022 sayılı kanunla 65 yaş üzeri yoksullara aylık verilmesi kararlaştırılmıştır. 1982 Anayasası 1961 Anayasasına göre sosyal güvenlik alanında daha kapsayıcı bir rol üstlenmiştir.1982

Anayasa’sınının 60,61 ve 63. Maddelerine göre herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu ve bu güvenliğin sağlanabilmesi adına devletin gerekli tedbirleri alması gerektiği açıkça belirtilmektedir. 1986 yılında 3294 sayılı kanun ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik fonunun kurulması, 1983 yılında çıkan 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kanunu ile 1992 yılında çıkan 3816 Yeşil Kart kanunu kurumsal bir temele oturtulmuştur. Bunun yanı sıra 2001 yılında bireysel emeklilik sistemine yönelik düzenlemeler bu dönem yaşanan önemli gelişmelerden bir başkasıdır.

Türkiye’de Sosyal Güvenlik Reformu

Türkiye’de ciddi şekilde yanlış ve düzensiz oluşturulmuş bir sistem ve onun meydana getirdiği sorunlar sonucunda sosyal güvenliğin kapsamı çok dar kalmış ve yapılan sosyal yardımlar yeterli seviyeye ulaşamamıştır (Tepekule, 2008). Ortaya çıkan bu durumlar sosyal güvenlikte bir reform sürecinin yaşanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir. Reformun 3 ana özelliği bulunmaktadır. Bunlar; İlk olarak fonsuz, tanımlanmış faydaya dayalı, asgari bir aylığı garanti eden kamusal sistemin çok daraltılmış, çok düşük bir aylık verilerek varlığını sürdürmesi; İkinci olarak özel yönetilen, fonlu, tanımlanmış katkıya dayalı, ücrete bağlı bir aylık sağlayan emeklilik sisteminin geliştirilmesi; Ve son olarak isteğe bağlı, yine tanımlanmış katkıya dayalı, özel emekliliğin yerleştirilmesi varsayımlarına dayanmaktadır.

Reformun başlangıcı 1999 yılında 4447 sayılı kanunla yapılmıştır. İkinci olarak 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Kanunu ile Ssk, Emekli Sandığı ve Bağ-kur kurumları tek çatı altında toplanarak uygulamada ve yönetimde birlik

hedeflenmiştir. Bu kanun çerçevesinde SGK kurulmuş ve diğer 3 yapının tüzel kişiliği sonlandırılarak SGK çatısı altında tekelleştirilmiştir. Reform 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunuyla devam etmiştir. Bu kanun Sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak amacıyla oluşturulmuştur.

Reform sürecinin öncesi ve başlangıcından günümüze dek istatistiki veriler incelenecek olursa;

Tablo 1. SGK Gelir- Gider Oranı

Yıllar	Gelir-Gider Karşılama Oranı
2003	67,5
2004	68,5
2005	68,8
2006	74,9
2007	69,4
2008	72,2
2009	73,1
2010	78,1
2011	88,5
2012	89,2
2013	89,2
2014	90,2
2015	95,1
2016	92,5
2017	92,3
2018	94,9

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>

2003 yılından günümüze dek sosyal güvenlik kurumunun gelir gider dengesi incelendiğinde kurumun oluşturduğu sistem nezdinde her yıl açık verdiği görülmektedir. Gelir gider dengesinde yıllara göre dalgalanmalar olmasına karşın

son yıllarda denge noktasına daha çok yaklaştığı görülmektedir. Bu durum hem kurum bazında hem de sistem bazında finansman krizlerine yol açmakta ve sistemin işlerliğine darbe vurmaktadır.

Türkiye'nin mali durumu söz konusu olduğunda, en çok gündeme gelen iki önemli konudan biri bütçe açığı, bir diğeri ise sosyal güvenlik açığıdır. Bu iki konu birbirisiyle yakından ilgili olup bütçe açığının en önemli nedenlerinden biri de sosyal güvenlik açığıdır. SGK'nın prim ve diğeri gelirleri emekli maaşı, sağlık ödemeleri gibi giderlerini karşılamaya yetmediği zaman, aradaki açık genel bütçeden transfer edilen; yani SGK'ya aktarılan paralarla karşılanmaktadır (Erol, 2014).

Tablo 2. Aktif-Pasif oranı

Yıllar	Aktif/Pasif Oranı
2008	1,87
2009	1,84
2010	1,78
2011	1,87
2012	1,90
2013	1,91
2014	1,94
2015	1,92
2016	1,91
2017	1,95
2018(EKİM)	1,91

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>

Güvenlik sisteminin sorunları emek piyasası ile çok yakından ilişkilidir. Dağıtım esasına dayalı bir sosyal güvenlik sisteminde aktif sigortalıların sayısının sistemden aylık alanların sayılarına oranının ideal olarak kabul edilen yedi ya da sistemin aktüeryal dengesi için en az dört olmasıdır. Başka bir ifade ile dört çalışandan tahsil edilen sigorta primleri ile bir emeklinin aylığı finanse edilebilir. Bir emeklinin maaşı ortalama iki çalışanın ödediği primler ile ancak karşılanmakta, yükün dengeli ve adaletli dağılımından uzaklaştığı için çalışanların prim yükü ağırlaştırmakta olup kayıt dışılığı özendirilen bir etki

meydana getirmektedir. (Gümüş, 2010) Kayıt dışılığı özendirilmesi prim gelirlerinin düşmesini beraberinde getirmekte ve finansman açıklarını oluşturmaktadır.

Tablo 3. Sosyal Güvenliğin Alana Göre Kapsamı

Yıllar	4/A Kapsam	4/B Kapsam	4/C Kapsam
2008	33.580.276	4.040.460	8.867.512
2009	34.526.223	3.760.701	9.028.211
2010	36.815.794	4.052.094	9.191.803
2011	38.348.858	4.325.947	9.998.872
2012	37.015.094	4.196.215	10.342.989
2013	37.180.697	3.832.876	10.846.318
2014	38.925.236	3.676.876	11.147.192
2015	40.572.447	3.565.631	11.560.377
2016	41.937.454	3.339.234	11.520.218
2017	43.375.332	3.311.784	11.696.483
2018	42.286.640	3.435.315	11.939.526

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>

Tablo incelendiğinde 2008 yılından günümüze 4/a ve 4/c grubundaki sigortalı birey sayıları artış göstermiş olup 4/b grubu sigortalı sayısı zaman içerisinde azalma eğilimi göstermektedir.

Tablo 4. Sosyal Güvenliğin Kapsamı

Yıllar	Türkiye Nüfusu	Sigortalı Kapsam Sayısı (4/a, 4/b ve 4/c)	Sigortalı Nüfus Oranı	Kapsam Dışı Nüfus Oranı
2008	71.517.100	57.338.454	80%	20%
2009	72.561.312	58.591.604	81%	19%
2010	73.722.988	61.526.547	83%	17%
2011	74.724.269	64.088.909	86%	14%
2012	75.627.384	62.899.356	83%	17%
2013	76.667.864	62.789.365	81,9%	18,1%
2014	77.695.904	65.060.709	83,7%	16,3%
2015	78.741.053	67.330.236	85,5%	14,5%
2016	79.814.871	68.212.646	85,5%	14,5%
2017	80.810.525	70.363.848	87,1%	12,9%
2018	80.810.525	70.132.631	86,8%	13,2%

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>

Tablo incelendiğinde sigortalı kişi sayısının ve kapsamında dalgalanmalar olmasına rağmen reform süreciyle birlikte sigortalı nüfusun kişi ve kapsam olarak arttığını görmekteyiz. Yasal bir hak olarak sosyal güvenliğin daha çok kişi tarafından kullanılması açısından gayet olumlu bir durum söz konusudur.

Bununla birlikte sosyal güvenlik sisteminin sorunları demografik, finansman ve yönetsel sorunlar olarak ele alınabilir. Demografik sorunları incelediğimizde genç bir nüfus yapısına sahip olan Türkiye'nin bu nüfusu hızla yaşlanma sürecine girecek, bugün %8 olan yaşlı bağımlılık oranı 14 2050 yılında %29'a ulaşacaktır.

2035 yılında 60 yaş ve üstü vatandaşların sayısı 16.756 bine ya da nüfusun %18'ine ulaşacaktır. Küresel gelişmeler de dikkate alınarak iş dünyasının talep edeceği niteliklere sahip işgücünün yetiştirilmesi ve işgücü maliyetlerinin azaltılması önem arz etmektedir. Nüfusun hızla yaşlanma sürecine girmesi bir yandan sosyal güvenlik harcamalarını artıracak ve öte yandan da sistemi finanse edenlerin sayısını azaltarak çok daha şiddetli finansman krizlerine neden olacaktır. (Gümüş, 2010)

Tablo 5. SGK'ya Yapılan Bütçe Transferleri

Yıllar	Sgk Bütçe Transferleri	GSYİH'ya Oranı
2008	35.016.403	3,52
2009	52.599.691	5,26
2010	55.244.258	4,76
2011	52.772.218	3,78
2012	58.728.293	3,74
2013	71.263.763	3,94
2014	77.335.890	3,78
2015	79.038.817	3,38
2016	108.073.487	4,14
2017	128.182.906	4,13
2018	129.839.762	-

<http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>

Sosyal güvenlik kurumuna yapılan bütçe transferleri yıllara göre dalgalanmalar olması karşın zaman içerisinde sürekli olarak artış göstermektedir. Sosyal

güvenlik sisteminin gelirleri yeterli olmadığından hazineden her yıl transfer yapılmaktadır. Sistemin eksikliği burada devlete mali yük oluşturmasıyla ortaya çıkmaktadır.

2006 öncesi dönemde ise 3'lü yönetim yapısının olması uygulamada birlik olmaması sosyal güvenlik sisteminin reform öncesi yönetsel sorunu olarak ortaya çıkmaktadır. Reform süreciyle birlikte 3'lü kurum yapısı son bulmuş ve tüm kurumlar SGK çatısı altında birleşmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal güvenlik reformu, herkesi eşit şartlarda kapsama alma hedefini GSS bakımından büyük ölçüde gerçekleştirmiştir. Ancak aynı olumlu değerlendirmeyi diğer sosyal sigorta kolları ile ilgili kişisel kapsamla ilgili olarak söylemek mümkün değildir. Kapsamla ilgili istatistiklere yansıyan yüksek oranlı kişisel kapsam verileri, sağlıklı göstergelere dayanmayan sanal verilerdir. İşgücüne katılma oranının % 52,4; istihdam oranının % 46,2; kayıtdışı çalışmanın

% 33,9 olduğu bir yapıdan % 86,5 oranında bir sosyal güvenlik kapsamına ulaşmak sağlıklı ve sürdürülebilir değildir. Nitekim aktif/pasif sigortalı oranının reformdan 8 yıl sonra hala 1,87 olması bunu göstermektedir (Alper, 2016).

Türkiye'de sosyal güvenlik sisteminin temel sorunu mali içeriklidir. Bunun da kaynağı esas itibariyle emek piyasasının ortaya çıkardığı yapısal sorunlardır. OECD hesaplamalarına göre 2040'lı yıllara kadar sistemin açıkları sürecektir. Bu nedenle sosyal güvenlik sisteminin temel finansman kaynağı olan prim gelirlerinin sürekli, düzenli ve yeterli olması için istihdam hacminin artması, çalışanların sisteme kayıtsız şartsız katılmaları, kayıt dışılığı önlemek üzere ciddi teşvik ve piyasayı düzenleyici politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Gümüş, 2010).

Küreselleşme, gelir dağılımının bozukluğu, maaş ve ücretler üzerinden alınan vergi vb. yüklerin yükseklığı, önemli boyutlarda olduğu tahmin edilen kayıt dışı sektörün kayıt altına alınamaması gibi unsurlar, Türkiye’de sosyal güvenliğin kapsam açısından gelişimini engellemektedir. Türkiye’de sosyal sigorta sisteminin kapsam açısından gelişebilmesi ve çalışabilir nüfus içinde sosyal sigorta sistemine katkı yapanların oranının artırılabilmesi için, sosyal sigorta sistemine katkı yapmayan 65 yaş altı emekliler, ev hanımları, kayıt dışı çalışanlar, işsizler, engelliler, öğrenciler vb. gruplara yönelik detaylı analizlerin yapılması ve sosyal politikaların geliştirilmesi gerekmektedir (Bayri, 2013)

Sosyal güvenlik sisteminde yaşanan sorunların analizi, sisteme yönelik yeniden yapılanmanın, sosyal korumanın vatandaşlığa bağlı bir hak temelinde tanımlandığı; sosyal güvenliğin gelişiminde öncelikli unsur olan sendikal örgütlenme sorunlarının aşıldığı; riskleri tazmin etmekten çok, önlemenin ön planda tutulduğu; sosyal sigorta ve sosyal yardımların bir bütün olarak algılandığı; sosyal güvenliğin işsizlikle mücadele ve istihdam politikaları ile desteklendiği; kayıt dışı istihdamın denetim altına alındığı ve sosyal güvenlik sisteminin siyasi popülizm aracı olmayacak şekilde kurgulandığı bir yapı içerisinde söz konusu olabileceğini göstermektedir. Sosyal güvenlik sisteminin yaşadığı sorunların çözümüne yönelik yeniden yapılanma, Türkiye’de toplumsal yapı ve çalışma hayatının en temel problemleri ile bir bütün olarak değerlendirilmesiyle daha işlevsel olabilir (Gökbayrak, 2010).

Son olarak sosyal güvenlik sisteminin daha iyi bir şekilde işlevsel olabilmesi ve daha çok insana daha etkili ayrıca hak temelli olarak uygulanabilmesi açısından;

- Prim oranlarının makul bir düzeye çekilerek hem işverenlerin ve hem de çalışanların primlerinin ödenebilir hale gelmesini sağlanmalıdır.
- Kayıt dışı istihdam problemi çözüme kavuşturmalıdır.
- Devletin sosyal güvenlik sisteminin finansmanına prim bazında katılması sağlanmalıdır.
- Sistemin bir bütün olarak ve fonksiyonel denetime tabi tutulması gerekir.
- Sosyal güvenlik sisteminin sağladığı hizmetleri, sosyal sigortaları, sosyal hizmetler ve diğer ilgili hizmetlerin yaygın ve sürekli olarak tanıtımının

yapılması sağlanmalıdır. Kırsal kesim, yoksullar ve sosyal risk grubunda olanlara tanıtılarak onların yararlanmaları sağlanmalıdır. Çünkü sistemin esası yoksulluğu da önlemeyi içermektedir. Bu konuda risk gruplarına gerçek anlamda ulaşmak, bilgilendirmek, onların haklarını ifade etmek için yeni yöntemler geliştirilmelidir.

KAYNAKÇA

1. Acar, İ. Ve Kitapçı, İ. (2008). Sosyal Güvenliğin Demografik Boyutu: Türkiye'deki Emeklilik Sistemindeki Değişim. *Maliye Dergisi Sayı:154 Yıl Ocak 2008*
2. Alper, Y. (2016). Sosyal Güvenlik Reformu (2008-2016): Kapsamla İlgili Gelişmeler. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. Sayı: 68 Sayfa:1-23 Yıl: 2015/1*
3. Bayrı, O. (2013) Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sisteminin Kurum ve Kapsam Olarak Gelişimi ve Sosyal Güvenlik Adaleti. *Sosyal Güvenlik Dergisi Haziran 2013, Cilt 3, Sayı 2, Sayfa 18-60*
4. Erol, S. (2014). Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sisteminin Sorunları Ve Sosyal Güvenlik Ahlâkı. *Kamu-İş Dergisi Cilt: 13 Sayı:3 Yıl: 2014*
5. Gökbayrak, Ş. (2010). Türkiye'de Sosyal Güvenliğin Dönüşümü. *Çalışma ve Toplum Dergisi Sayı: 2 Yıl: 2010*

6. Gökçeoğlu, Ő. (2015). İnsan Hakları Perspektifinden Sosyal Güvenlik Hakkının Anlamı Ve Kapsamı. *VII. Sosyal İnsan Hakları Sempozyumu Bildiriler Kitabı Yer: Pamukkale Yıl: 2015*
7. Gümüş, E. (2010). Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sistemi: Mevcut Durum, Sorunlar Ve Öneriler. *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı S. 24 Ağustos 2010.*
8. <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/kurumsal/istatistik>. Eriőim Tarihi: 25.12.2018
9. Koç, M. (2006). Sosyal Güvenlik ve Beveridge Raporu. *İsmmmo Dergisi Sayı: 76 Yıl: Haziran 2006*
10. Tepekule, U. (2008) Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sisteminin Yeniden Yapılandırılması Çerçevesinde Reform Sürecinin Deđerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.*
11. Tokol, A. Ve Alper, Y. (2015) Sosyal Politika. Dora Yayınları. Bursa
12. Yaşar, G. (2011). Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Neoliberal Dönüşümü. *Mülkiye Dergisi Cilt:35 Sayı: 272 Yıl: 2011*
13. Yenihan, B. (2017). Bir Sosyal Politika Aracı Olarak Sosyal Güvenlik: Dünya’da ve Türkiye’de Gelişimi Üzerine Bir İnceleme. *Yönetim Bilimleri Dergisi. Cilt: 15 Sayı: 30 Ss. 177-196 Yıl:2017*